

Provincie Drenthe
Statencommissie Omgevingsbeleid
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Assen, 13 februari 2018
Betreft: Ontwerp-Revisie Omgevingsvisie Drenthe

Geachte leden van de Statencommissie Omgevingsbeleid,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de ontwerp-Revisie Omgevingsvisie Drenthe. In het traject naar de totstandkoming van dit ontwerp hebben de Natuur en Milieufederatie Drenthe, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap op verschillende momenten inbreng geleverd. Wij waarderen de wijze waarop we als stakeholders bij de voorbereiding van het ontwerp zijn betrokken.

Aangezien u nu om inbreng op hoofdlijnen wordt gevraagd, geven wij graag een aantal hoofdpunten als eerste reactie mee. Deze kunt u als Statenleden meenemen in de eerste beoordeling en reacties op dit ontwerp. Wij zullen deze punten ook met het College van Gedeputeerde Staten bespreken in een overleg dat ons, voordat het ontwerp ter inzage wordt gelegd, in het vooruitzicht is gesteld.

Continuïteit provinciaal omgevingsbeleid

Als eerste is het goed te constateren dat dit ontwerp een lichte revisie betreft en dat GS hebben gekozen voor continuïteit van beleid, waarbij de onderliggende hoofdthema's van het omgevingsbeleid zijn geïntegreerd en in samenhang benoemd. Daarmee zijn veel van de in onze ogen belangrijke elementaire pijlers onder het provinciale omgevingsbeleid, zoals de inzet op robuuste structuren en de kernkwaliteiten van Drenthe, in deze revisie nog recht overeind gebleven en op enkele punten nog verder verduidelijkt en versterkt.

Positief vinden we ook dat er met de Revisie Omgevingsvisie vol wordt ingezet op de adaptatie- en transitiestrategie voor klimaatverandering en een duurzaam energiesysteem. Daarbinnen is ook het verbeteren van de biodiversiteit buiten de NNN door het verbinden van natuurgebieden en het versterken van natuurvriendelijk beheer expliciet opgenomen en uitgewerkt als één van de belangrijkste provinciale opgaven. Ook zien we dat de relevante onderdelen van de Natuurvisie 2040 nu zijn vertaald naar de gereviseerde Omgevingsvisie en daarmee onderdeel zijn geworden van een voortgaande inzet op een robuust natuursysteem.

We herkennen ons ook in de belangrijke strategische opgaven die in de visie zijn benoemd. Als partners zijn we ten volle bereid hier bijdragen aan te leveren en verantwoordelijkheid in te nemen.

Ontwikkelingen in de afgelopen jaren laten zien dat we in de provincie Drenthe op basis van gebalanceerde afwegingen goede resultaten met gecombineerde opgaven kunnen boeken. Voorbeelden zijn de grotere waterbergingsopgaven (Onlanden, Hunze), ontwikkelingen in de landbouw (Groenmanifest, Ontwikkelagenda Melkveehouderij en Natuur) en recreatie (samenwerking recreatie en natuursector). Deze mogelijkheden zien we ook voor de nu voorliggende uitdagingen.

Tegelijkertijd constateren we dat een aantal nieuwe onderdelen en formuleringen die in de voorliggende Ontwerp-revisie zijn opgenomen, vragen oproept en onduidelijkheden bevat waarvoor we uw aandacht vragen. We pleiten voor aanscherping op deze onderdelen, juist omdat het beleid ervan uitgaat dat de uitvoering samen met partners verder wordt vormgegeven. Het lijkt ons niet de bedoeling dat het door Provinciale Staten vastgestelde beleid gaandeweg door betrokkenen en partners anders geïnterpreteerd wordt of ter discussie wordt gesteld. De punten die we u willen meegeven betreffen met name de beoogde toepassing van het nieuwe 'combinatiemodel' bij de strategische opgaven (par. 3.2. en 3.3.), de uitwerking van de bouwsteen energielandschappen (par. 5.6) en de positionering van de kernkwaliteit natuur (par. 4.2.2.)

Het combinatiemodel in relatie tot adaptief programmeren

Een belangrijk nieuw onderdeel van de revisie-Omgevingsvisie is het zogenoemde 'combinatiemodel'. Een nieuwe methodiek om als provincie om te gaan met de strategische opgaven die vragen om een integrale en zorgvuldige afweging binnen en tussen de robuuste systemen. Dit model spreekt in de basis zeker aan, mede omdat de kernkwaliteiten een stevigere en duidelijkere plek hebben gekregen bij ruimtelijke afwegingen op gebiedsniveau. Dit in combinatie met het gegeven dat landschap als kapstok en vertrekpunt voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt genomen. Daarmee is een belangrijke kern van het advies 'Verbindend Landschap' van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLi) overgenomen, waarvoor we als Drentse natuur- en milieuorganisaties ook hebben gepleit.

Onduidelijk blijft op welke wijze, wanneer en waar deze nieuwe provinciale afwegingsmethodiek in de praktijk doorwerking zal krijgen. De kans is groot dat door de gelijktijdige keuze in deze ontwerp-Revisie om bij de strategische opgaven uit te gaan van het principe van 'adaptief programmeren', de inzet van het model volledig afhankelijk wordt gemaakt van de 'goodwill' van partners en initiatiefnemers. Wij zijn van mening dat de provincie bij de zelfbenoemde, grotere (toekomstige) strategische opgaven juist het voortouw zou moeten nemen.

Verder is er in de omgevingsvisie – volgens de toelichting – nadrukkelijke gekozen voor een ja, mits -benadering en het overlegmodel waarin de provincie – overdreven gesteld – de initiatieven afwacht. Wij menen dat het bredere veld juist bij de grotere ruimtelijke opgaven een proactieve opstelling van de provincie met een duidelijke ruimtelijke visie en kader waardeert. Sommige ruimtelijke opgaven en het waarborgen van een ruimtelijke hoofdstructuur zijn niet gebaat bij ja knikken, maar vragen om een duidelijke regie, sturing en/of basale waarborgen voor doorwerking.

Uitwerking energielandschappen

Een belangrijke aanleiding voor de revisie van de Omgevingsvisie is de ambitie om op weg naar een energieneutraal Drenthe in 2050 al in 2030 40% van de totale energiebehoefte op te wekken met hernieuwbare bronnen. Om dit te realiseren wil de ontwerp-revisie veel ruimte bieden aan grote en kleine initiatieven voor energieproductie, mits ze ruimtelijk worden ingepast en maatschappelijk worden geaccepteerd.

Het belang van de realisering van meer duurzame opwekking van energie staat buiten kijf. Dit zal ook het nodige ruimtebeslag vergen en grote aanpassingen vragen die ook merkbaar zullen zijn in onze directe woon- en werkomgeving. Wel kan de vraag gesteld worden of de deur voor nieuwe initiatieven met het nu geformuleerde concept-beleid niet veel te wijd wordt opengezet. De gele stekker rondom de kaart met strategische opgaven 2030, die is opgenomen in de huidige beleidstekst, suggereert dat alles overal mogelijk zou moeten zijn, mits de initiatiefnemer ervoor zorgt dat het voldoende wordt ingepast en geaccepteerd. Daarmee worden locatiekeuzes en de inrichting overgelaten aan de markt, initiatiefnemers en/of gemeenten.

Voor windenergie roepen de gekozen formuleringen bij ons veel vragen op. Biedt dit ontwerp nu wel of geen ruimte voor de start van meer grootschalige windprojecten in de gehele provincie, ervan uitgaande dat de meeste nieuwe opstellingen pas na 2020 zullen worden gerealiseerd? Ruimtelijke sturing ontbreekt. Het gevolg en risico is - zo leert de ervaring - dat vooral initiatiefnemers kunnen bepalen waar er windmolens komen en onder welke voorwaarden. Daar waar het Rijksbeleid nog veel zaken open laat en de provincies bovendien zo'n 1000 MW achter op schema lopen, roept dit geheel veel vragen op.

Ook voor de (steeds grootschaliger wordende) zonneparken in Drenthe nemen onze zorgen toe. De ontwerp-Revisie bevat op dit punt op zich een aantal sterke uitgangspunten. Maar de doorwerking van dit beleid blijft onduidelijk en met evenveel gemak ook te negeren.

Papier is gewillig maar de praktijk weerbarstig. Juist voor zonneparken geldt dat er nu al sprake is van een groot en sterk toenemend aantal initiatieven vanuit (grote) marktpartijen die vooral economisch gedreven zijn. Projectontwikkelaars struinen redelijk lukraak heel Drenthe af op zoek naar bereidwillige grondeigenaren. Gaan die mechanismen, mede onder de vlag van het provinciale ja, mits-mechanisme, de ruimtelijke invulling van zonne-energie in Drenthe bepalen?

In de beleidstekst (paragraaf 5.6.2.) wordt ingezet op 'een evenwichtige spreiding van bestaande en nieuwe energieproductie in Drenthe'. Wat deze spreiding inhoudt en of dit betekent dat elke regio of gebied in Drenthe een even grote bijdrage dient te leveren, blijft vooralsnog onduidelijk. In de ontwerp-Revisie wordt voor een antwoord op deze vragen verwezen naar de nog uit te werken Regionale Energie Strategie.

Wij pleiten ervoor om in de gereviseerde Omgevingsvisie meer duidelijkheid te geven over de ruimtelijke kaders en doorwerking die hiervoor gaat gelden. Voor nieuwe opgaven m.b.t. windenergie en met name de grote turbines lijkt ons een goed georganiseerde maatschappelijke dialoog bovendien een basisvoorwaarde voor voldoende draagvlak en acceptatie. Voor zon lijkt ons een snellere interventie voorwaarde, juist om toename van ongenoegen en weerstanden en verdere ruimtelijke ongelukken te voorkomen.

Belevingswaarde als graadmeter voor natuur?

In de beschrijvingen met betrekking tot de natuur vallen ons – naast de hierboven genoemde zaken - twee punten op. Allereerst wordt gesteld dat de provincie niet meer verantwoordelijk is voor de kwaliteit van alle natuurwaarden, maar dat een deel van de verantwoordelijkheden worden belegd bij gemeenten. Dat lijkt ons – mede gezien de grotere verantwoordelijkheid die de provincie heeft gekregen op dit beleidsterrein (incl. de daarbij behorende middelen) - een verkeerd signaal, zeker als onduidelijk blijft om welke natuur(waarden) dat dan gaat?

Als bedoeld wordt dat de provincie bij o.a. gemeenten en waterschappen meer medeverantwoordelijkheid en partnerschap nastreeft, juichen wij dat uiteraard toe. Het zou dan goed zijn expliciet te maken op welke terreinen dat het geval is en hoe de provincie zijn eigen rol daarin – gezien de gemaakte afspraken – mede behoudt.

Zonder meer opmerkelijk is dat in de ontwerp-Revisie het begrip 'belevingswaarde' is gekozen als graadmeter voor de kwaliteit van natuur (par. 3.2.1.). Dat hoort in onze ogen 'biodiversiteit' te zijn zoals ook in de huidige Omgevingsvisie het geval is. Elders in de tekst wordt ook juist het versterken van biodiversiteit benoemd als strategische opgave voor natuur (ook buiten de NNN).

Meer investeren in de beleving en waardering van natuur en landschap en koppelingen met economie juichen wij zeer toe, zolang de kernwaarden en biodiversiteit maar niet op het spel worden gezet. De meeste kansen hiervoor zien wij in verwevingsgebieden en in gebieden waar natuurgebieden grenzen aan landschappelijk waardevolle agrarische cultuurlandschappen.

Tot slot

Onze gezamenlijke inzet als organisaties richt zich op het (nog) mooier, sterker en robuuster maken van de ruimtelijke kwaliteiten van Drenthe. Dit geven wij graag verdere invulling in samenwerking met inwoners en alle betrokken partijen. Wij hopen dat de bovenstaande adviezen hieraan bijdragen en wensen u succes met de beraadslagingen. Tot een nadere toelichting zijn wij uiteraard altijd bereid.

Met vriendelijke groeten,

Frank Hart,
Ontwikkelaar Mooi Drenthe

Natuur en Milieufederatie Drenthe
mede namens Stichting het Drentse Landschap,
Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer